

26.10.2004

Khs dnro	2002-2603/005
Stn dnr	
Saap./Anl.	29-10-2004
	K14

Kaupunginhallitukselle

SELVITYS HELSINGIN KULTTUURINEUVOTTELUKUNNAN TYÖSTÄ JA SEN TULEVAISUUDESTA

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta käsitteli asiaa kokouksessaan **26.10.2004/ 170 §**, ja totesi asiasta seuraavaa:

Sivistys- ja henkilöstötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja päätti 23.4.2004 asettaa tietokeskuksen erikoistutkija Timo Cantellin selvitysmiehenä 15.10.2004 mennessä tekemään ehdotuksen, miten kaupunginvaltuusto 29.5.2002 käsittelemän kulttuurisuunnitelman linjauksia ja tavoitteita voitaisiin edistää vahvistamalla yhteistyötä ja selvittämällä työnjakoa yhtäältä kulttuurineuvottelukunnalle ja toisaalta kaupungin kulttuurihallinnon muille toimielimille tapahtuvassa virkavalmistelussa.

Cantellin liitteenä olevassa selvityksessä käsitellään erikseen kulttuuriasiainkeskuksen ja kaupunkikonsernin kulttuuripoliittista roolia.

EuroCult 21 -projektin osallistujamaiden kansallista kokousta varten tehdyssä, Helsinkiä koskevassa selvityksessä käsitellään lyhyesti kulttuurin näkyvyyttä Helsingin kaupungin yleisissä kehitysstrategioissa (s. 27), mikä kuvaa nykytilannetta kaupunkikonsernin osalta. EuroCult 21 maaraportissa todetaan, että Helsingin kaupungin yhteisstrategiat sisältävät seuraavat toimenpidealueet:

1. Talouden tasapaino
2. Palvelujen järjestäminen
3. Sosiaalinen eheys
4. Osaaminen ja kilpailukyky
5. Kestävä kehitys

Kulttuuria ei mainita erikseen minkään aihekokonaisuuden yhteydessä. Ainoat kulttuurin kenttään liittyvät maininnat ovat viittaus Urban-projektiin, jossa myös kulttuuriasiainkeskus on

26.10.2004

mukana, lähiöiden vetovoimaisuuden vahvistamisen yhteydessä (kohta 2) ja osaamiseen ja kilpailukykyyn (kohta 4) liitetty maininta näyttelytoiminnan kehittämistä. Lisäksi viitataan kestävä kehityksen toimintaohjelmaan paikallisagenda21:een (kohta 5), joka nostaa kulttuurisen monimuotoisuuden ja rakennetun ympäristön vaalimisen yhdeksi tavoitteekseen.

Helsinki ei siis ole määritellyt koko kaupungin kattavalle kulttuuripolitiikalle tavoitteita, joita kohti se määrittäen pyrki. Jaakko Iloniemen johtaman Kulttuurikomitea 2000:n mietintö *Kaupunki luomisen tilana - Helsingin kulttuurisuunnitelma vuosiksi 2001 – 2010* valmistui 13.3.2001 ja erikseen asetettu neuvottelukunta jatkaa sen työtä. Mietintö sisältää lähes kaikki alan toimijoiden ajankohtaiset toiveet.

Kaupungin eri aloille laatimista strategioista juuri ennen kulttuurikaupunkivuotta tehty *Avautumisesta arkeen - Helsingin kansainvälisen toiminnan uusia linjauksia* sisältää runsaasti viittauksia kulttuuriin. Sen sijaan esimerkiksi kaupungin tietotekniikkastrategiassa ei löydy lainkaan sanoja kulttuuri tai taide. *Monimuotoisen asumisen Helsinki, asunto-ohjelma 2004-2008* sisältää maininnan hyvinvointipalvelujen tärkeydestä, johon myös kulttuuripalvelut voitaneen laskea. Hieman yllättäen kulttuuriasiankeskus mainitaan monessa yhteydessä kaupungin turvallisuusstrategiassa samoin kuin lapsi- ja perhepoliittisessa ohjelmassa. Myös *Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma, osaaminen ja osallisuus, toteuttamisohjelma 2002-4* ottaa huomioon kaupunkikulttuurin ja siinä viime vuosina tapahtuneet muutokset.

Näin ollen on helppo yhtyä Cantellin selvityksen johtopäätöksissä esitettyyn tavoitteeseen, jossa halutaan informoida kaupunginhallitusta kulttuurisektorin merkityksestä, kaupungin kehityksessä sekä liittää kulttuurinen elementti osaksi kaupungin yhteisstrategioita.

Cantell jakaa strategian kolmeen osaan: taidepolitiikkaan, kulttuuriteollisuuspolitiikkaan sekä kaupunkipolitiikkaan.

Taidepolitiikka on Cantellin mukaan ”nähtävä kulttuuripalvelujen perustavana ytimenä, joka ei aina herätä suuria otsikoita, mutta jota kautta laaja ja korkeatasoinen kulttuurin tarjonta ja harrastus kiteytyvät. Tämä turvaaminen ja kehittäminen on hyvin keskeinen osa Helsingin kulttuuriasioista vastaavien tahojen tehtävää.”

Taidepolitiikka kytketään luontevimmin osaksi kulttuuriasiankeskuksen työtä, mutta kuten selityksessä todetaan,

26.10.2004

kaupungin omassa hallinnossa on useita muita virastoja, kuten kaupunginorkesteri, kaupunginmuseo ja taidemuseo, jotka jakavat tätä tehtävää puhumattakaan kunnan hallinnon ulkopuolisista toimijoista ja naapurikunnista. Näiden kaikkien yhteistyötä tulisi tiivistää selkeiden taidepoliittisten päämäärien kirkastamiseksi.

Kulttuuripoliittisesti tätä yhteistyötä onkin yhä enenevässä määrin, mutta sellainen kokoava järjestely toistaiseksi puuttuu, joka vastaisi mietinnössä esitettyyn tarpeeseen strategisen työn pohjustamiseksi.

Kulttuuriteollisuuspolitiikka tulisi kytkeä kaupungin kilpailukykyyn ja sitä kautta esim. elinkeino- ja yrityspalveluihin. Tämä sektori vaatii nimenomaan yhteistyötä sellaisten tahojen kanssa, jotka eivät välittömästi liity kulttuuritoimialaan.

Esim. laaja-alaisesti työllistävä elokuvateollisuus tai kirjallisuus eivät suoranaisesti kuulu kulttuuriasiainkeskuksen työkenttään. Elinkeinopoliittisesta näkökulmasta kulken tehtävä ei ole niinkään tukea yritystoimintaa vaan lisätä tunnettuutta eri käyttäjäryhmissä esim. taidekasvatuksen keinoin. Cantellin mainitsemia "klustereita" on ainakin Kaapelilla ja Arabianrannassa.

Kaupunkipolitiikkaan kulttuuriasiainkeskus on osallistunut monin tavoin 1990-luvun lopusta alkaen. Lisää näkyvyyttä kulttuuri sai juuri kulttuuripääkaupunkivuoden ansiosta. Vuoden valmistelutyö jo avasi uusia yhteistyömalleja.

Kulttuuriasiainkeskus on ollut mukana sekä välillisesti että välittömästi suurissa, alueiden identiteettiä ja profiilia luovissa hankkeissa, kuten Kaapelitehdas ja Lasipalatsi sekä pienemmissä, suoraan asukkaisiin kohdistuvissa tapahtumissa ja hankkeissa alueellisten kulttuurikeskusten kehittämien toimintamallien kautta.

Eurocult 21 –kokousmateriaalissa kaupunkien kulttuuripolitiikka lähikuvassa on liitteenä kansainvälinen kulttuuripoliittinen ohjelma agenda 21, jonka päätavoite on sama kuin Cantellin muistiossa: "kulttuuri sen eri merkityksissä on nostettava osaksi (Helsingin) kaupungin strategiaa". Kulke on keskuudessaan lähtenyt tutkimaan kyseistä julistusta ja mahdollisuuksia sen soveltamiseen kaupungin kulttuurisessa työssä.

Edellisen perusteella kulttuuriasiainkeskus yhtyy Cantellin näkemyksiin selkeästi rakennetun strategisen työn tarpeellisuudesta, jolla voidaan saattaa näkyväksi myös tällä hetkellä olemassa oleva toiminta. Lisäksi pääkaupunkiseudun

26.10.2004

kulttuuripoliittiset tavoitteet voidaan saattaa nykyisen hallituksen luovuuksstrategian osaksi, jota käsittelee tuore Pekka Himasen raportti Välittävä, kannustava ja luova Suomi (http://www.eduskunta.fi/fakta/julkaisut/ekj4_2004.pdf). Kulttuurin ja talouden merkityksestä on myös julkaistu Sitran selvitys "Luovaan talouteen, kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavarana" (Edita 2004), jonka on tehnyt Markku Wilenius, Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuslaitokselta.

Kulttuuriasiainkeskus on omien verkostojensa kautta hyvin tietoinen siitä, että kaupungin identiteetin kulttuurinen osuus nähdään kansainvälisesti nykyään osana kovaa kilpailupolitiikkaa, joka kohdistuu yrityksiin, asukkaisiin ja matkailijoihin.

Kulttuurirakennuksista on usein tullut kaupungin symboli ja sellaisiksi niitä usein suunnitellaankin kiinnostavilla, rohkeilla vedoilla. Helsingin lähialueilla mielenkiintoa herättää tekeillä oleva Pietarin Mariinski –teatterin mielikuvituksellinen lisärakennus, joka tulee olemaan suurten matkailijavirtojen päämääränä. Los Angeles tunnetaan uudesta konserttitalostaan Disney Hallista ja pieni Bilbao Guggenheimin nykytaiteenmuseosta. Meneillään olevassa Venetsian arkkitehtuuri biennalessa on Suomesta esille oli nostettu Helsingin musiikkitalokilpailussa toisen palkinnon saanut Sarc –arkkitehtien ehdotus.

Kiinnostavien, ympäristöstään erottuvien uudisrakennusten lisäksi toinen puoli ajankohtaista kaupunkipolitiikkaa on vanhojen, rakennushistoriallisen tai alueen identiteettiä luoneiden säilytettävien esim. teollisten rakennusten tarkoituksen muuttaminen. Tavoitteena on, että nämä keskuksat jatkavat toisenlaisina keskuksina ja että ne luovat alueille identiteettiä ja uusille alueille juuria. Hyvä esimerkki tällaisesta on juuri Kaapelitehdas tai Arabianrannan yhteisö. Samanlaisia vetovoimaa osoittavat mm. Nikkilän sairaala-alueen taideteollisuustilojen ja asuntojen suuri suosio samoin kuin ruukkialueet Fiskarsissa ja Billnäsissä.

Kulttuuriasiainkeskuksen vetovastuulla oleva pääkaupunkiseudun kaupunkikehityksen eri malleja testaava kake- verkko yrittää parhaillaan luoda uudenlaista konseptia Pasilan vanhaa konepajaa ympäröivälle asuinalueelle yhteistyössä rakennuttajien ja joidenkin infrastruktuuria ja palveluja tuottavien yritysten kanssa.

Tällekin toiminta-alueelle tarvittaisiin pysyviä kaupunkitaso strategisia ratkaisuja, joissa kulttuuri on osana kaupunkipolitiikkaa. Tämä ei tarkoita sitä, että partnerina olisi vain

26.10.2004

kulttuuriasiainkeskus vaan koko pääkaupunkiseudun
taidetuntemus.

Yksittäisenä surullisena esimerkkinä mainittiin raportissa
Töölönlahden suosituksen taidepuutarhan hiljainen häviäminen.
Tästä mainittakoon, että juhlavuoden vihertyön osuus saatiin
vuodelle 2000 Kamppi-Töölönlahti –rahastosta, jossa alueen
rakennusoikeuden myyntituloista voidaan rahoittaa alueen muita
hankkeita. Kampin työmaa ja viherosaston budjetin leikkaaminen
lähes puoleen vei pohjan taidepuutarhan rahoitukselta.
Yhteistyöhalu viherosaston ja kulttuuriasiainkeskuksen välillä on
edelleen suuri ja kesäksi 2005 tultaneen Töölönlahdelle saamaan
jälleen taidepuutarha kaupunkilaisten iloksi.

Kulttuuriasiainkeskus on valmis neuvottelukunnan työskentelyyn
Cantellin raportin pohjalta

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta päätti antaa edellä esitetyn
saatteen kaupunginhallitukselle kulttuurineuvottelukunnan
jatkotyön suunnittelun pohjaksi.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Riitta Suominen
puheenjohtaja

XXXXXXXXXX
Marja-Elina Tyrväinen
sihteeri